

UCHWAŁA KOMISJI HABILITACYJNEJ
Z DNIA 8 MAJA 2016 ROKU
ZAWIERAJACA OPINIĘ W SPRAWIE NADANIA
STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO NAUK
MEDYCZNYCH DR. MARCINOWI SIWKOWI

Komisja habilitacyjna w składzie:

Przewodniczący: Prof. dr hab. Jerzy Landowski – Gdański Uniwersytet
Medyczny, Gdańsk (emeryt)

Sekretarz: Dr hab. Barbara Bętkowska-Korpała - Uniwersytet
Jagielloński Collegium Medicum, Kraków

Recenzenci: Prof. dr hab. Andrzej Czernikiewicz - Uniwersytet Marii
Curie-Skłodowskiej, Lublin

Dr hab. Bartosz Łoza - Warszawski Uniwersytet Medyczny,
Warszawa

Dr hab. Iwona Wybrańska - Uniwersytet Jagielloński
Collegium Medicum, Kraków

Członkowie Komisji: Prof. dr hab. Aleksander Araszkiwicz – Uniwersytet
Mikołaja Kopernika Collegium Medicum, Bydgoszcz

Dr hab. Mariusz Furgał - Uniwersytet Jagielloński Collegium
Medicum, Kraków

działając na podstawie art. 16 ust. 1 i 2, art. 18a ust. 8 i 11 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2014, poz. 1852), § 15 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 3 października 2014 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. 2014, poz 1383), § 4 i 5 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr 196, poz. 1165) oraz na podstawie postanowienia Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dn. 13.02.2017 r. powołującego komisję habilitacyjną w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Marcina Siwka podjęła jednogłośnie w głosowaniu jawnym

**uchwałę wyrażającą pozytywną opinię
w sprawie nadania dr. Marcinowi Siwkowi
stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk medycznych
w dyscyplinie medycyna.**

UZASADNIENIE

Komisja Habilitacyjna po zapoznaniu się z osiągnięciem naukowym, pt: „Laboratoryjne markery fazy i stopnia zaawansowania klinicznego choroby afektywnej dwubiegunowej”, jak i autoreferatem, wykazem opublikowanych prac naukowych, materiałami dotyczącymi osiągnięć dydaktycznych, współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi, działalnością popularyzującą naukę dr n. med. Marcina Siwka oraz opiniami Recenzentów:

Prof. dr hab. Andrzeja Czernikiewicza

Dr hab. Bartosza Łoży

Dr hab. Iwony Wybrańskiej

ustaliła co następuje:

wszystkie recenzje są jednoznacznie pozytywne i Recenzenci podkreślają oryginalne elementy całego dorobku Habilitanta oraz osiągnięcia naukowego pt: „Laboratoryjne markery fazy i stopnia zaawansowania klinicznego choroby afektywnej dwubiegunowej”. Wszystkie recenzje są zakończone wnioskiem, że zarówno osiągnięcie naukowe, jak i dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny Habilitanta spełniają ustawowe wymagania stawiane kandydatom ubiegającym się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

Podczas posiedzenia Komisji w dniu 8 maja 2017 r. Recenzenci i Członkowie Komisji szczegółowo przedyskutowali dorobek naukowy, osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne dr n. med. Marcina Siwka i pozytywnie zaopiniowali wniosek Kandydata o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

PRZEBIEG PRACY ZAWODOWEJ

Dr n. med. Marcin Siwek ukończył studia medyczne na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w 2000 roku, z oceną bardzo dobrą (od roku 1996 miał przyznany indywidualny tok studiów pod opieką prof. Adama Szymusika). W 2006 roku uzyskał tytuł doktora nauk medycznych na podstawie pracy: „Rola cynku w terapii depresji jednobiegunowej” pod kierunkiem prof. Andrzeja Zięby. Tytuł specjalisty w zakresie psychiatrii uzyskał w 2008 roku i za wyróżniający się wynik Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego został nagrodzony przez Okręgową Radę Lekarską w Krakowie.

W 2002 roku rozpoczął pracę kliniczną w Oddziale Klinicznym Kliniki Psychiatrii Dorosłych Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie, w którym pracuje aktualnie. Od 2009 roku dr Marcin Siwek jest zatrudniony w Zakładzie Zaburzeń Afektywnych Katedry Psychiatrii na stanowisku adiunkta. W latach 2010 – 2014 pracował także w Pracowni Neurobiologii Pierwiastków Śladowych w Zakładzie Neurobiologii Instytutu Farmakologii PAN.

OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

PT: „LABORATORYJNE MARKERY FAZY I STOPNIA ZAAWANSOWANIA KLINICZNEGO CHOROBY AFEKTYWNEJ DWUBIEGUNOWEJ”

Cykl obejmuje 2 prace poglądowe i 5 publikacji oryginalnych. Prace te powstały w ramach realizacji zadania badawczego 3.2, programu DeMeTer (Depresja – Mechanizmy – Terapia, nr POIG.01.01.02-12- 004/09), prowadzonego przez Instytut Farmakologii PAN z Katedrą Psychiatrii CMUJ, w którym Habilitant czynnie uczestniczył. We wszystkich tych publikacjach Kandydat był pierwszym autorem, a jego udział w każdej z nich wahał się od 45 do 80%. Łączna punktacja przedstawionego cyklu wynosi 16,828 IF, 180 MNiSW/KBN. Z prac oryginalnych 4 zostały opublikowane w roku 2016, 1 w 2015; 2 prace poglądowe w roku 2013.

Na omawiany cykl publikacji składają się:

1. Marcin Siwek, Magdalena Sowa-Kućma, Krzysztof Styczeń, Paulina Misztak, Bernadeta Szewczyk, Roman Topór-Mądry, Gabriel Nowak, Dominka Dudek, Janusz K Rybakowski.: Thiobarbituric Acid-Reactive Substances: Markers of an Acute Episode and a Late Stage of Bipolar Disorder. *Neuropsychobiology* 2016; 73(2):116-22, doi: 10.1159/000444491
2. Marcin Siwek, Magdalena Sowa-Kućma, Krzysztof Styczeń, Bernadeta Szewczyk, Witold Reczyński, Paulina Misztak, Roman Topór-Mądry, Gabriel Nowak, Dominika Dudek, Janusz K. Rybakowski.: Decreased serum zinc concentration during depressive episode in patients with bipolar disorder. *J. Affect. Disord.* 2016: Vol. 190, s. 272-277
3. Marcin Siwek, Magdalen Sowa-Kućma, Krzysztof Styczeń, Paulina Misztak, Rafał Nowak, Bernadeta Szewczyk, Dominika Dudek, Janusz Rybakowski, Gabriel Nowak, Michael Maes.: Associations of Serum Cytokine Receptor Levels with Melancholia, Staging of Illness, Depressive and Manic Phases, and Severity of Depression in Bipolar Disorder. *Mol Neurobiol.* 2016: Sep 23. DOI: 10.1007/s12035-016-0124-8
4. Marcin Siwek, Krzysztof Styczeń, Magdalena Sowa-Kućma, Dominika Dudek, Witold Reczyński, Bernadeta Szewczyk, Paulina Misztak, Włodzimierz Opoka, Roman Topór-Mądry, Gabriel Nowak, Janusz K Rybakowski.: Stężenie miedzi w surowicy w chorobie afektywnej dwubiegunowej. *Psychiatr. Pol.* 2016: T 49, nr 6, s. 1277 – 1287. DOI: <http://dx.doi.org/10.12740/PP/OnlineFirst/65250>
5. Marcin Siwek, Krzysztof Styczeń, Magdalena Sowa-Kućma, Dominika Dudek, Witold Reczyński, Bernadeta Szewczyk, Paulina Misztak, Włodzimierz Opoka, Roman Topór-Mądry, Gabriel Nowak.: Stężenie magnezu w surowicy jako potencjalny marker stanu u pacjentów z diagnozą choroby afektywnej dwubiegunowej. *Psychiatr. Pol.* 2015: T. 49, nr 6, s. 1277-1287. DOI: <http://dx.doi.org/10.12740/PP/Online First/65250>.

6. Marcin Siwek, Magdalena Sowa-Kućma, Dominika Dudek, Krzysztof Styczeń, Bernadeta Szewczyk, Katarzyna Kotarska, Paulina Misztak, Agnieszka Pilc, Małgorzata Wolak, Gabriel Nowak.: Oxidative stress markers in affective disorders. *Pharmacol. Rep.* 2013: Vol. 65, nr 6, s. 1558-1571

7. Marcin Siwek, Bernadeta Szewczyk, Dominika Dudek, Krzysztof Styczeń, Magdalena Sowa- Kućma, Katarzyna Młyniec, Agata Siwek, Leszek Witkowski, Bartłomiej Pochwat, Gabriel Nowak.: Zinc as a marker of affective disorders. *Pharmacol. Rep.* 2013: Vol. 65, nr 6, s. 1512-1518.

Cykl publikacji dotyczy analizy zmian stężeń w surowicy wybranych parametrów laboratoryjnych w grupie pacjentów (133 osoby) z rozpoznaniem zaburzenia afektywnego dwubiegunowego (kryteria DSM-IV-TR) w porównaniu z grupą kontrolną (50 osób zdrowych).

Założenia przedstawionego cyklu prac nawiązują do rozwijanej w ostatnich latach koncepcji, postulującej związek zaburzenia afektywnego ze stresem oksydacyjnym oraz zaburzeniem procesów immunologicznych oraz udziału w nich niektórych metali: cynku, miedzi, magnezu. Uwzględnienie w nim specyficznych cech klinicznych, fazy zaburzenia, jego podtypów, nasilenia objawów oraz stopnia zaawansowania (*staging* wg Kapczinski'ego) pozwoliło na wyciągnięcie interesujących i oryginalnych wniosków. Dużą w tym zasługą szerokiego warsztatu badawczego dr med. M. Siwka, na co zwracają uwagę Recenzenci. Dzięki niemu, jak pisze dr hab. B. Łoza, Kandydat „konsekwentnie weryfikuje kolejne czynniki w obrębie hipotez biochemicznych, głównie zapalnych, zaburzenia dwubiegunowego”.

Szerokie uwzględnienie zarówno aspektów biologicznych jak i klinicznych poskutkowało sprecyzowaniem, o czym wspomniano, szeregu istotnych i w pełni oryginalnych wniosków. Wśród nich Recenzenci szczególnie podkreślają stwierdzenie podwyższenia TBARS (*Thiobarbituric Acid-Reactive Substance*), wykładnika stresu oksydacyjnego, w czasie ostrego epizodu (szczególnie depresji) oraz, co jest pierwszą w świecie obserwacją, w zaawansowanym stadium zaburzenia (niezależnie od fazy, także w remisji) (publikacja 1). Badania stężenia wybranych cytokin (publikacja 3) wykazały odmienne wzorce stężeń w zależności od fazy zaburzenia, obecności objawów melancholicznych (podwyższenie sTNFR-60 kDa i sTNFR-80 kDa), na co zwraca uwagę prof. A. Czernikiewicz. Wśród badań dotyczących metali ciekawym i nowatorskim odkryciem jest stwierdzenie podwyższonego stężenia miedzi we wczesnym etapie zaawansowania zaburzenia dwubiegunowego (publikacja 4). Dwie publikacje poglądowe, dotyczące stresu oksydacyjnego (publikacja 6) i cynku (publikacja 7), przedstawiające rzetelną, krytyczną i logiczną analizę wiedzy na te tematy, pozwoliły Kandydatowi przygotować oryginalne badania własne.

Podsumowując ocenę Osiągnięcia naukowego prof. A. Czernikiewicz stwierdza: „dorobek naukowy dr med. Marcina Siwka ...spełnia w rozumieniu bibliometrycznym i merytorycznym wymagania stawiane pracom na stopień doktora habilitowanego nauk medycznych”. Dr hab. I. Wybrańska pisze: „habilitant posiada określoną wiedzę i umiejętności, potrafi dostrzegać ważne problemy kliniczne, potrafi zastosować obiektywne metody badawcze, i umie wyciągać z prowadzonych przez siebie badań

właściwe wnioski”, a przedstawiony cykl publikacji „stanowi oryginalny wkład Autora w rozwój nauki”. Dr hab. B. Łoza konkluduje: „W zasięgu badawczym Habilitanta znajdują się już obecnie dane pozwalające na wnioskowanie i metaanalizę dotyczącą etiopatogenezy i przebiegu zaburzenia dwubiegunowego, na miarę opracowania nowego modelu naukowego”.

Wchodzące do oceny Osiągnięcia publikacje posiadają wielu autorów, co jest zrozumiałe dla tego typu opracowań. We wszystkich Kandydat jest pierwszym autorem, a co podkreśla dr hab. B. Łoza, „pozycja Habilitanta jako lidera i głównego wykonawcy tych prac pozostaje niepodważalna”.

OMÓWIENIE POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO – BADAWCZYCH

Dotychczasowy dorobek naukowy dr med. Marcina Siwka obejmuje łącznie 110 publikacji (z tego 60 publikacji w czasopiśmie znajdujących się w bazie *Journal Citation Reports* oraz 50 publikacji w innych czasopiśmie), w tym 51 prac oryginalnych, 55 prac poglądowych oraz 4 opisy przypadków. W 21 pracach jest pierwszym autorem, a w 40 pracach drugim autorem.

Sumaryczna punktacja za prace oryginalne, poglądowe i opisy przypadków wynosi: 99,887, IF, 1305 MNiSW/KBN. Aktualna liczba cytowań (bez autocytowań) wynosi: 525, indeks Hirscha: 10 (wg Web of Science Core Collection – „Basic Search” 1945-2016 z dn. 30.11.2016 r.)

Po wyłączeniu publikacji wchodzących w skład cyklu habilitacyjnego dorobek Kandydata stanowią: 103 prace, w tym 46 prac oryginalnych, 53 prace poglądowe oraz 4 opisy przypadków, o łącznej punktacji: 83,059 IF, 1125 MNiSW/KBN.

Poza tematem cyklu habilitacyjnego główne kierunki badawcze stanowią (cyt. za Autoreferatem Kandydata) :

1. Diagnostyki i symptomatologii spektrum zaburzeń dwubiegunowych
2. Poszukiwania biomarkerów depresji jednobiegunowej
3. Etiopatogenezy zaburzeń afektywnych
4. Poszukiwania nowych metod potencjalizacji leczenia depresji
5. Związków chorób somatycznych z zaburzeniami psychicznymi
6. Psychofarmakoterapii
7. Psychologicznych i systemowych aspektów zaburzeń afektywnych

Kandydat jest poza tym współautorem 2 monografii, współredaktorem 2 specjalistycznych podręczników z dziedziny psychiatrii, współautorem 30 rozdziałów w monografiach i podręcznikach, autorem 1 poradnika leczenia depresji oraz współautorem 11 opracowań artykułów i doniesień naukowych.

Ad.1. Większość prac z tego obszaru związana jest z udziałem ośrodka krakowskiego i szczególnie aktywnego udziału Habilitanta w wielośrodkowym projekcie TRES-DEP, w ramach którego dokonano polskiej adaptacji narzędzi do oceny cech dwubiegunowości: Listy Objawów Hipomaniakalnych Angsta (HCL-32) i Kwestionariusza Zaburzeń Nastroju (KZN), a następnie ich związku z parametrami klinicznymi, temperamentami afektywnymi, ocenianymi zaadoptowaną skalą TEMPS-A (*Temperament Evaluation of Memphis, Pisa and San Diego Autoquestionnaire*). Dużą wartością tych prac było przede

wszystkim zaadoptowanie bardzo istotnych narzędzi badawczych i diagnostycznych do warunków polskich.

Ad. 2. W tej grupie prac znajdują się publikacje dotyczące stężenia w surowicy krwi metali: cynku, miedzi, magnezu. Interesującym spostrzeżeniem było stwierdzenie w porównaniu z grupą kontrolną podwyższonego stężenie magnezu oraz obniżonego stężenia cynku w okresie epizodu depresyjnego. Obniżenie stężenia cynku było szczególnie niskie w przypadku lekooporności. W większości tych publikacji pierwszym autorem był Habilitant.

Ad. 3. Wśród publikacji z tego zakresu interesujące informacje dostarcza publikacja wskazująca na upośledzenie nieświadomego uczenia motorycznego u pacjentów z diagnozą zaburzenia dwubiegunowego, co zostało zinterpretowane jako udział dysfunkcji mózdzku w jego patogenezie.

Ad. 4. Na uwagę w tej grupie prac zasługują kontrolowane placebo próby kliniczne wskazujące na skuteczność potencjalizacji suplementacją cynkiem działania leków przeciwdepresyjnych w grupie pacjentów z dużą depresją. Stanowią one potwierdzenie prowadzonych przez Habilitanta, a omawianych wcześniej, badań nad rolą cynku w tym zaburzeniu.

Ad. 5. Publikacje z pogranicza psychiatrii z neurologią, kardiologią, urologią, w tym opisy przypadków, prace poglądowe wskazują na szerokie zainteresowania kliniczne Kandydata, prezentują go jako doświadczonego praktyka.

Ad. 6. Publikacje z zakresu psychofarmakologii dotyczą zastosowań klinicznych leków psychotropowych. Szczególnego podkreślenia wymaga cykl publikacji w Medycynie Praktycznej nt. interakcji leków – bardzo istotnego, ale niezauważanego problemu praktycznej działalności lekarskiej.

Ad. 7. Znaczeniu nie biologicznych aspektów postępowania z pacjentami z zaburzeniami afektywnymi poświęcona jest spora liczba publikacji, których współautorem jest Habilitant: znaczeniu psychoterapii, głównie poznawczo-behawioralnej, udziałowi środowiska rodzinnego, czy dyscyplinie przyjmowania leków. Publikacje te napisane są z dużą zrozumieniem znaczenia tych problemów, co wynika z osobistego doświadczenia praktycznego Habilitanta.

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA I ORGANIZACYJNA

Działalność dydaktyczna i organizacyjna Kandydata jest wielokierunkowa. Od 2002 roku prowadzi zajęcia z psychiatrii klinicznej dla studentów IV i V roku Wydziału Lekarskiego CMUJ i do 2013 roku dla studentów Szkoły Medycznej dla Obcokrajowców UJ. Ponadto prowadzi wykłady w Medycznym Centrum Kształcenia Podyplomowego UJ. Od początku pracy na uczelni jest opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Psychiatrii Dorosłych przy Wydziale Lekarskim CMUJ w Krakowie. W ramach tej działalności uczestniczy w powstawaniu, koordynacji i prowadzeniu oraz opiece nad kilkunastoma projektami naukowo-badawczymi. Studenci znajdujący się pod Jego opieką otrzymali liczne nagrody i wyróżnienia na międzynarodowych konferencjach.

Habilitant jest recenzentem w 11 czasopismach krajowych i międzynarodowych, a przez kilka lat był redaktorem działu „Przegląd aktualnych badań” w czasopiśmie

„Medycyna Praktyczna, Psychiatria”. W ramach popularyzacji nauki warto odnotować rozległą aktywność związana z publikowaniem prac na temat depresji i współautorstwo w książkach o charakterze interdyscyplinarnym. Jest to między innymi efekt współpracy z Centrum Kopernika, Fundacją Templetona. Habilitant od 10 lat pełni funkcję zastępcy Redaktora Naczelnego czasopisma „Medycyna Praktyczna – Psychiatria”, a przez osiem lat był zastępcą przewodniczącego komitetu organizacyjnego ogólnokrajowych konferencji „Kontrowersje w psychiatrii” organizowanych przez Medycynę Praktyczną. Dr Marcin Siwek jest członkiem Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego (od 2004 roku) i International Society for Bipolar Disorders (od 2016).

WNIOSEK KOŃCOWY

Na podstawie przedstawionych, pozytywnych recenzji osiągnięcia naukowego, autoreferatu oraz oceny innych osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych członkowie Komisji Habilitacyjnej zebrani w dniu 8 maja 2017 roku w wyniku dyskusji i głosowania jednomyślnie stwierdzili, że osiągnięcia dr n. med. Marcina Siwka spełniają kryteria określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2014, poz. 1852) jak również spełniają wszystkie kryteria zawarte w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. (Dz.U., Nr 196, poz.1165) w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Członkowie Komisji Habilitacyjnej zwracają się do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego o nadanie dr n. med. Marcinowi Siwkowi stopnia doktora habilitowanego nauk medycznych w dziedzinie medycyny. Jednomyślnie wnioskuje także o wyróżnienie dla Habilitanta za dotychczasowy dorobek i osiągnięcie naukowe.

Przewodniczący:

Prof. dr hab. Jerzy Landowski

Jerzy Landowski

Sekretarz:

Dr hab. Barbara Bętkowska-Korpała

B. Bętkowska-Korpała